

Düşük Doz Tamoksifen Tedavisi Sonrası Görme Alanında Tünel Görünümü

Tunnel Vision in Visual Field Analysis after Low Dose Tamoxifen Treatment

Selam Yekta ŞENDÜL¹, Cemile ÜÇGÜL¹, Yasemin KURNAZ¹, Çağrı TÜRKER¹, Dilek GÜVEN²

Olgu Sunumu

Case Report

ÖZ

Kliniğimize başvuran ve 5 yıl önce meme kansinomu nedeni ile sağ mastektomi sonrası tamoksifen kullanan 45 yaşındaki olgunun düşük görme keskinliği ve özellikle görme alanında daralma hikayesi mevcuttu. Hastanın oftalmolojik muayenesinde ön ve arka segmentte herhangi bir patoloji yoktu. Fundus Fluoresein Anjiyografisinde (FFA) perifer retinada yaygın retiküler pigment epitel görünümü dışında patoloji saptanmadı. Makula FFA, Optik Koherens Tomografi (OCT) ve Retina Sinir Lifi Tabakası (RNFL) muayenesi doğaldı. Görme alanında ise belirgin tünel görünümü saptandı.

Anahtar Kelimeler: Tamoksifen, görme alanı.

ABSTRACT

A 45-year-old female patient with a 5-year history of right breast carcinoma and mastectomy and who was taking tamoxifen presented to our clinic with peripheral visual loss and decreased visual acuity. In her ophthalmologic examination no pathology was detected in either anterior or posterior segments. Fundus fluorescein angiography showed reticular pigment epithelial changes in the peripheral retina. Retinal nerve fiber layer thickness assessed with optical coherence tomography was normal. Visual field analysis showed significant tunnel vision in both eyes.

Key Words: Tamoxifen, visual field.

Glo-Kat 2010;5:124-126

GİRİŞ

Tamoksifen meme kanseri tedavisinde kullanılan, steroid olmayan östrojen antagonisti bir ajandır. Başta mide bulantısı ve kusma gibi sistemik yan etkilerinin yanında gözde de birçok yan etkileri mevcuttur. Bunlar arasında görme keskinliği azalması, korneada halka benzeri subepitelyal opasiteler, retina ve/veya makulada sarı-beyaz refraktil opasiteler, ödem, dejenerasyon, pigment epitel değişiklikleri ve hemoraji, görme alanında parasantral skotom, papil ödem, optik nörit, Elektroretinografi (ERG) değişiklikleri gibi bir çok yan etkileri tespit edilmiştir.¹ Bu yan etkilerin bir kısmı ilaç kesildiği takdirde geri dönüşümlüken bir kısmı da ilerleyicidir.

Bu çalışmada kliniğimize başvuran tamoksifen kullanan ve görme alanında tünel görünümü tespit edilen bir olguyu sunmaktır.

Geliş Tarihi : 13/09/2009

Kabul Tarihi : 29/03/2010

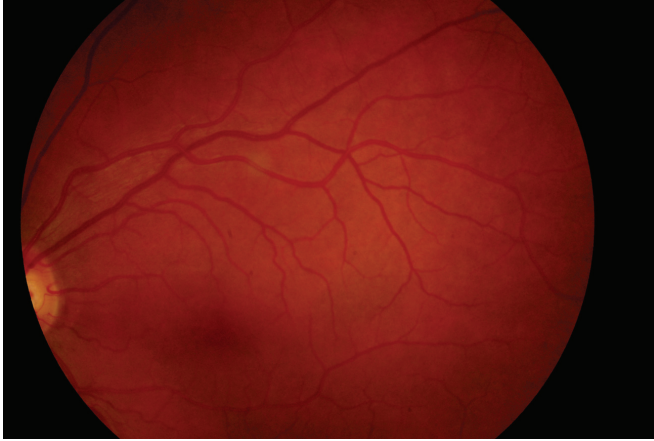
Received : September 13, 2009

Accepted : March 29, 2010

1- Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1. Göz Kliniği, İstanbul, Asist. Dr.
2- Şişli Etfal Eğitim ve Araştırma Hastanesi, 1. Göz Kliniği, İstanbul, Doç. Dr.

1- M.D., Şişli Etfal Education and Researc Hospital 1st Eye Clinic, İstanbul/TURKEY
SENDUL S.Y., ysendul@gmail.com
UCGUL C.,
KURNAZ Y.,
TÜRKER C.,
2- M.D. Associate Professor, Şişli Etfal Education and Researc Hospital 1st Eye Clinic,
İstanbul/TURKEY
GUVEN D., dkguven@hotmail.com
Correspondence: M.D., Selim Yekta ŞENDÜL
Şişli Etfal Education and Researc Hospital 1st Eye Clinic, İstanbul/TURKEY

Resim 3a: Renkli fundus fotoğrafı. Doğal görünümde.

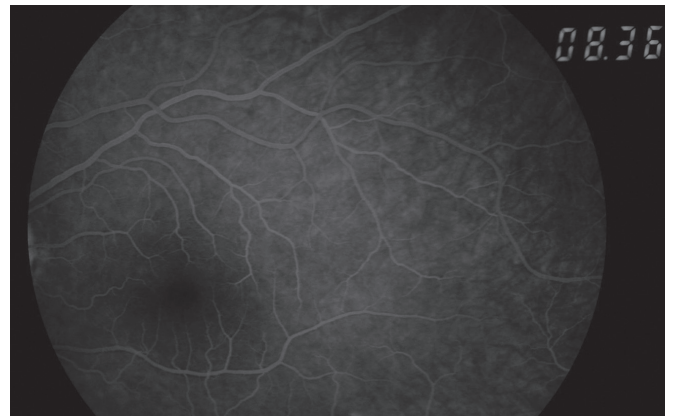

Resim 3b: FFA. Periferde retiküler görünüm izlenmektedir.

TARTIŞMA

Düşük doz tamoksifen tedavisinin bir çok toksik oküler yan etkisi mevcuttur. Bunlar arasında subepitelyal keratopati, optik nörit, refraktif kristal retinopati sayılabilir. Yaptığımız literatür taramasında sunduğumuz olguya benzer ilerleyici görme alanı defektine neden olan herhangi bir çalışmaya rastlamadık.

Salomao ve ark.'nın yaptığı 30 olguluk karşılaştırmalı prospektif bir seride 2 yıl süre ile tamoksifen kullanımı sonrası 2 olguda renkli görme düşüklüğü, 2 olguda kristal retinopati ve bir olguda da keratopati tespit edilmiştir. Aynı çalışmada ERG kullanımının oküler değişikliklerde duyarlı olmadığı tespit edilmiştir.² Çok merkezli randomize, karşılaştırmalı 302 olgudan oluşan bir seride uzun süre 20 mg/gün tamoksifen kullanan grupta intraretinal kristal ve arka subkapsüler katarakt gelişimi anlamlı bulunmuştur.³ Altmışbeş vakadan oluşan düşük doz tamoksifen kullanılan başka bir çalışmada 7 olguda korneada lineer subepitelyal opasite bir olguda da bilateral optik nörit tespit edilmiş ve aynı çalışmada tamoksifen kesilmesi sonrası keratopati düzelmiştir.⁴ Optik sinir başının Heidelberg Retina Tomografi (HRT) ile değerlendirildiği başka bir çalışmada optik sinir başı değişikliğinin tamoksifen kullanımı ile ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.⁵ Bir olgu sunumunda kumulatif tamoksifen kullanımı sonrası bilateral simetrik makular ödemle beraber kristal birikintiler tespit edilmiştir.⁶ Non steroid anti östrojen olan tamoksifen ve toremifene tedavisi sonrası oküler yan etkilerinin değerlendirildiği bir başka çalışmada anlamlı bir toksik etki tespit edilmemiştir.⁷ Kırkyedi olgudan oluşan ve retina muayenesi doğal olan hastalara kısa dalgaboylu otomatik perimetri (SWAP) yapılmış ve 20 mg/gün tamoksifen tedavi süresi uzunluğuna paralel olarak mean deviasyon (MD) yüksekliği ve perifer görme alanında defektler tespit edilmiş. Ancak SWAP testindeki bu defektler Frekans doubling Perimetri (FDP) ile korelasyonu tespit edilememiştir.⁸ Türkiye'de yapılan ve düşük doz tamoksifen kullanımı sonrası bir olgu sunumunda; arka kutupta iç retinal yerleşimli kristalin depozitler ve retina pigment epitel düzensizliği tespit edilmiştir.⁹

Resim 3c: Geç dönem FFA; Periferdeki retiküler görünüm daha belirgin.

Bizim sunduğumuz bu olgu sunumunda uzun süreli düşük doz tamoksifen kullanımının ciddi ve ilerleyici görme alanı defektine neden olduğu düşünülmektedir. Aynı zamanda ilaç kesilse bile hasarın irreversibl olduğu görülmektedir. Tamoksifen kullanan hastaların bu açıdan da takibi gerekmektedir.

KAYNAKLAR/REFERENCES

1. Fraunfelder F.T.: Drug-Induced Ocular Side Effects. 1996.
2. Salomão SR, Watanabe SE, Berezovsky A, et al.: Multifocal electroretinography, color discrimination and ocular toxicity in tamoxifen use. 2007;32:345-352.
3. Gorin MB, Day R, Costantino JP, et al.: Long-term tamoxifen citrate use and potential ocular toxicity. Long-term tamoxifen citrate use and potential ocular toxicity. Am J Ophthalmol. 1998;125:493-501.
4. Nouredin BN, Seoud M, Bashshur Z, et al.: Ocular toxicity in low-dose tamoxifen: a prospective study. Eye. 1999;13:729-733.
5. Eisner A, O'Malley JP, Incognito LJ, Toomey MD, Samples JR: Small optic cup sizes among women using tamoxifen: assessment with scanning laser ophthalmoscopy. Curr Eye Res. 2006;31:367-379.
6. Yanyali AC, Freund KB, Sorenson JA, et al.: Tamoxifen retinopathy in a male patient. Am J Ophthalmol. 2001;131:386-387.
7. Parkkari M, Paakkala AM, Salminen L, et al.: Finnish Breast Cancer Group. Ocular side-effects in breast cancer patients treated with tamoxifen and toremifene: a randomized follow-up study. Acta Ophthalmol Scand. 2003;81:495-499.
8. Eisner A, Austin DF, Samples JR: Short wavelength automated perimetry and tamoxifen use. Br J Ophthalmol. 2004;88:125-130.
9. Aslan Ö, Tırhış H., Batman C., ve ark.: Düşük doz kullanımda tamoksifen retinopatisi. Ret-Vit. 2007; 15:283-286.